

*КОНДРАТЮК Тетяна Миколаївна
аспірантка кафедри аграрного, земельного та
екологічного права імені академіка В.З. Янчука
Національного університету біоресурсів і
природокористування України*

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ

На даний час існує безліч рекомендацій і напрацювань відносно розбудови екологічної мережі, розроблених програм і виконаних схем екологічних мереж різного рівня. Однак носять вони здебільшого хаотичний і незавершений характер.

В Законі України «Про екологічну мережу України» [1] (далі – Закон) встановлено документи місцевого, регіонального та загальнодержавного значення які є основою розбудови екологічної мережі України:

- 1) Загальнодержавна програма формування (розвитку) екомережі;
- 2) Зведена схема формування екомережі України;
- 3) регіональні схеми формування (розвитку) екомережі;
- 4) регіональні програми розвитку екомережі;
- 5) місцеві схеми формування (розвитку) екомережі;
- 6) місцеві програми розвитку екомережі;
- 7) переліки територій та об'єктів екомережі.

Проектування екомережі передбачає: нанесення на планово-картографічні матеріали територій та об'єктів, включених до переліків екомережі; визначення територій, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну, історико-культурну цінність, встановлення передбачених законом обмежень на їх планування, забудову та інше використання; обґрунтування необхідності їх включення, резервування територій для цих потреб, надання природоохоронного статусу, введення обмежень (обтяжень) для відновлюваних, буферних та сполучних територій; розроблення рекомендацій щодо визначення режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду та інших територій, що підлягають особливій охороні, відновлюваних, буферних та сполучних територій, які пропонується створити, а також щодо необхідності вилучення і викупу земельних ділянок; узгодження схем із затвердженою проектною документацією з урахуванням державних, громадських і приватних інтересів, визначення перспективних напрямів забезпечення збереження та невиснажливого використання цінних ландшафтів та інших природних комплексів, об'єктів і територій.

Згідно ст.15 Закону проектування екомережі здійснюється шляхом розроблення регіональних схем формування екомережі Автономної Республіки Крим та областей, а також місцевих схем формування екомережі районів, населених пунктів та інших територій України. Тобто розбудова екологічної

мережі повинна здійснюватися за принципом від малого до великого. На першому етапі повинно бути формування місцевих (локальних) екомереж.

В свою чергу, виконання Зведеної схеми формування екомережі України, а також регіональних та місцевих схем формування екомережі забезпечується на основі Загальнодержавної програми розвитку екомережі і, відповідно, регіональних та місцевих програм. Отже, згідно законодавства створення схеми екологічної мережі будь-якого рівня передуює розроблення і затвердження програми відповідного рівня. В більшості випадків так і відбувається. Але, як показує практика, дуже багато часу проходить між затвердженням програми і виконанням схеми, що уповільнює процес розбудови екомережі і стримує процес збереження її складових елементів.

Виконання положень законодавства про розбудову екологічної мережі носить подекуди хаотичний характер.

Часто програми містять загальні положення які в кращому випадку направлені на природоохоронні заходи що стосуються територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а не передбачають заходи зі створення та формування всіх структурних елементів екологічної мережі. В більшості програм визначено стандартні загальні заходи. Теж саме стосується і схем. Так, наприклад, на регіональній схемі Рівненської області [2] відсутні буферні і відновлювальні території, а виділено лише *ядра екомережі (ключові території)* наявні і проєктовані; *екологічні коридори; екологічні субкоридори*. На регіональній схемі екологічної мережі Хмельницької області відсутні буферні території [3]. Хоча, згідно Закону, буферні зони включають території навколо ключових територій і запобігають негативному впливу господарської діяльності на суміжних територіях.

У Методичних рекомендаціях щодо розроблення регіональних та місцевих схем екологічної мережі подано їх визначення – це текстові та графічні матеріали, які визначають на регіональному та місцевому рівні пріоритети і концептуальні основи формування, збереження та невиснажливого використання екомережі, формування просторового розташування її структурних елементів, розвитку системи територій та об'єктів природно-заповідного фонду [4]. Схеми формування екомережі можуть містити пропозиції зі зміни статусу, типу, категорії або режиму відповідної території чи об'єкта екологічної мережі (ч. 2 ст. 18 Закону).

Тож на думку автора, щоб уникнути двозначностей і дублювання та з метою ефективності виконання, доречно взагалі відмовитися від розроблення регіональних і місцевих програм формування екологічної мережі. Основою для розбудови екомережі залишити Загальнодержавну програму формування екомережі і відповідні схеми всіх рівнів. А питання щодо фінансування заходів із формування екологічної мережі передбачати у бюджетах відповідного рівня на кожен черговий рік.

Слід звернути увагу, що строк дії Загальнодержавної програми формування екомережі на 2000-2015 роки [5] (далі - Програма) на цей рік уже завершено. Проте темпи формування екологічної мережі України фактично

відстали від запланованих. Оскільки Програма виконана частково, пропонуємо продовжити етапи її реалізації із внесенням відповідних змін та доповнень, з урахуванням недоліків і досвіду вже проведеної роботи.

За процедурою оформлення регіональні та місцеві схеми формування екомережі затверджуються радами після їх погодження із відповідними обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями. А Зведена схема формування екомережі України затверджується Верховною Радою України.

Слушно зауважив М. І. Максименко, що відправною точкою формування екомережі, виходячи зі змісту ч. 1 ст. 14 Закону і здорового глузду, є формування переліків об'єктів та територій екомережі, оскільки саме нанесення на планово-картографічні матеріали територій та об'єктів, включених до переліків екомережі, є одним з основних етапів створення схем екомережі (будь-то місцеві, регіональні чи загальнодержавні) [6, с.133].

Процедура формування цих переліків визначена у Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі [7]. Переліки складаються Республіканським комітетом Автономної Республіки Крим з охорони навколишнього природного середовища, структурними підрозділами обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища. А включення територій та об'єктів екологічної мережі до відповідних переліків здійснюється на підставі рішень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень.

Список використаних джерел:

1. Про екологічну мережу України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1864-IV // Офіційний вісник України. – 2004. – № 29. – Ст. 53.
2. Регіональна схема екологічної мережі Рівненської області від 17 червня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rv.gov.ua/sitenew/data/upload/files/rv_map_ekomereza.jpg
3. Регіональна схема екологічної мережі Хмельницької області від 28 липня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.adm-km.gov.ua/wp-content/uploads/2016/07/ekomerez_Xmelnyck2.jpg.
4. Методичні рекомендації щодо розроблення регіональних та місцевих схем екологічної мережі: наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 13 листопада 2009 р. № 604 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua>.
5. Про затвердження Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі на 2000-2015 роки : Закон України від 21 вересня 2000 р. № 1989-III // Офіційний вісник України. – 2000. – № 43. – Ст. 5.
6. Максименко М. І. Правове забезпечення оптимізації структури землекористування в Україні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.06 / М. І. Максименко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка; наук. кер. А. М. Мірошніченко К. – 2013. – 239 с.
7. Про затвердження Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі : постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1196 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 17. – С. 15.